

Ljubljana 2005

SLOVENŠČINA

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo ■

Predmetni izpitni katalog se uporablja od spomladanskega roka **2007**, dokler ni določen novi. Veljavnost kataloga za leto, v katerem bo kandidat opravljal maturo, je navedena v Maturitetnem izpitnem katalogu za splošno maturo za tisto leto.

ric

Državni izpitni center

Viri:

Predmetni izpitni katalog za slovenski jezik in književnost 2001, Državni izpitni center, Ljubljana, 1999.
Učni načrt za predmet slovenščina v gimnazijah, Predmetna kurikularna komisija za slovenščino, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 1998.

1. Uvod	4
2. Izpitni cilji	5
3. Zgradba in vrednotenje izpita	7
3.1 Shema izpita	7
3.2 Tipi nalog	8
3.3 Vrednotenje in ocenjevanje	9
4. Izpitne vsebine in cilji	14
4.1 Jezik	14
4.2 Književnost	17
5. Kandidati s posebnimi potrebami	26
6. Literatura	27
7. Primeri izpitnih vprašanj	28
7.1 Pisni del izpita	28
7.2 Ustni del izpita	44

1. UVOD

Predmetni izpitni katalog za splošno maturo iz slovenščine vsebuje vse sestavine, ki jih določa Zakon o maturi, objavljen v Uradnem listu št. 15/03, napotke za izdelavo katalogov pa je določil Strokovni svet Republike Slovenije za vzgojo in izobraževanje na svoji 15. seji 31. 1. 1992.

Izpit iz slovenščine spada v obvezni splošnoizobraževalni del splošne mature. V katalogu so navedene vsebine in cilji izpita; temeljijo na veljavnem učnem načrtu in na obsegu 560 ur, kot določa gimnazijski predmetnik.

Izpit iz slovenščine je sestavljen iz pisnega (šolski esej in razčlemba neumetnostnega besedila) in ustnega dela.

Zakon o maturi in podzakonski akti zahtevajo zunanje ocenjevanje; temu v celoti sledita prva in druga izpitna pola, ustni del izpita pa le deloma (glej str. 7).

Sestavljalci so pri delu upoštevali veljavni učni načrt.

2. IZPITNI CILJI

SPLOŠNI CILJI:

ugotoviti zrelost posameznega kandidata z zunanjim in notranjim preverjanjem zmožnosti in znanja, zajetih v tem katalogu oziroma v tu navedenih splošnih in delnih ciljeh;

v skladu s cilji pouka dijake dodatno spodbujati (med pripravami na splošno maturo) k doseganju ravni jezikovnega in književnega znanja in zmožnosti, potrebnih za uspešen študij na univerzi, ter jim omogočiti orientacijo za študij;

zagotavljati standard srednješolske jezikovne in književne kulture ter znanja, obseženega v predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo iz slovenščine;

na podlagi povratnih podatkov vplivati na kakovost pouka na srednjih šolah.

CILJI POSAMEZNIH DELOV IZPITA

Kandidat svoje zmožnosti in znanje dokazuje:

1. s pisanjem izpitnega šolskega eseja (razpravljalnega ali razlagalnega/interpretativnega);
2. z usmerjeno razčlemba izhodiščnega besedila (praviloma neumetnostnega) in s tvorbo krajšega neumetnostnega besedila;
3. z ustnim delom izpita pred šolsko maturitetno komisijo za splošno maturo.

Pri 1. točki lahko kandidat v *razpravljalnem* eseju dokaže,

da pozna besedila, avtorje, obdobja in poetiko znotraj predpisane tematike,

da je na podlagi predpisanega sklopa literarnih besedil zmožen predstavljati, povzemati, razčlenjevati, primerjati, razvrščati, pojasnjevati, povezovati in posploševati spoznanja o književnih pojavih,

da je zmožen samostojno vrednotiti prebrana besedila in utemeljevati trditve,

da pozna primerne strokovne vire,

da zna uporabljati ustrezno strokovno izrazje,

da zna esejsko besedilo ob predloženih smernicah oblikovati koherentno, jasno, jedrnato in jezikovno pravilno,

da si pri izražanju prizadeva za izviren in živ slog,

da je ustrezno kulturno razgledan.

V razlagalnem/interpretativnem eseju (pisna interpretacija literarnih besedil) **lahko kandidat dokaže v skladu s postavljenim naslovnim problemom,**

a) da je zmožen poglobljeno brati in razlagati krajše literarno besedilo oziroma odlomek, to je,

da prepozna tipične vsebinske in oblikovne posebnosti danega besedila,

da te posebnosti ustrezno poimenuje,

da razlaga svoje doživljanje in razumevanje njihovega pomena in vloge ter besedilo vrednoti,

da zna besedilo na podlagi njegovih značilnosti uvrstiti v širše sobesedilo oziroma v literarnozgodovinske okoliščine, znane iz kataloga,

da je zmožen besedilo oblikovati sklenjeno (koherentno), s smiselnim zaporedjem trditev in presoj ter jezikovno pravilno.

b) da je zmožen poglobljeno brati in primerjalno razlagati dvoje krajših literarnih besedil oziroma odlomkov, to je,

da prepozna tipične vsebinske in oblikovne podobnosti in razlike v predloženih besedilih,

da te podobnosti in razlike ustrezno poimenuje s strokovnimi izrazi,

da razlaga svoje doživljanje in razumevanje njihovega pomena in vloge ter besedili vrednoti,

da zna besedili na podlagi njunih značilnosti uvrstiti v širše sobesedilo oziroma v literarnozgodovinske okoliščine, znane iz kataloga,

da je zmožen besedilo oblikovati sklenjeno (koherentno), s smiselnim zaporedjem trditev in presoj ter jezikovno pravilno.

Pri 2. točki lahko dokaže

razumevanje vsebine, namena in okoliščin izhodiščnega neumetnostnega besedila,

obvladanje besedne, slovnične, slogovne in izrazne razčlembe izhodiščnega besedila,

zmožnost vrednotenja izhodiščnega besedila in njegovih delov,

poznanje ustreznega strokovnega izrazja,

zmožnost tvorjenja krajšega neumetnostnega besedila.

Pri 3. točki lahko dokaže

zmožnost prostega govornega izražanja v knjižnem jeziku in kulturo dvogovora,

zmožnost smiselnega in estetskega branja,

uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila oziroma odlomka po vsakoletnem posebnem izboru iz predmetnega izpitnega kataloga ter pregledno literarnozgodovinsko oziroma jezikovnozgodovinsko znanje po istem katalogu.

Opomba:

Vprašanja za ustni del izpita se ne prekrivajo z vsebino pisnega dela izpita, tj. z naslovom šolskega eseja in nalogami pri razčlembi neumetnostnega besedila. Vprašanja iz jezika se nanašajo na jezik v prostoru in času, na jezikovne priročnike in jezik v besedni umetnosti.

3. ZGRADBA IN VREDNOTENJE IZPITA

3.1 SHEMA IZPITA

Deli izpita	Čas reševanja	Deleži pri oceni	Način preverjanja	Pripomočki
■ Pisni del				
Prva izpitna pola – šolski esej – razpravljalni ali razlagalni/interpretativni (700–1000 besed)	150 minut	50 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik
<p>Državna predmetna komisija za splošno maturo pred začetkom šolskega leta razpiše za zaključni letnik tematski sklop iz književnosti, deloma v okviru izpitnega kataloga, deloma pa dopolnjen s še neobravnavanimi besedili. V razpisu so navedena potrebna pojasnila o virih in strokovni literaturi. Predpisani tematski sklop je podlaga za razpravljalni esej. Podlaga za razlagalni/interpretativni esej so poleg sklopa lahko še druga literarna dela z značilnostmi, ki so bile obravnavane pri pouku v okviru prvin za interpretacijo po katalogu za splošno maturo.</p> <p>Tematski sklop se za zaključni letnik objavi pred začetkom šolskega leta, in sicer prvi torek v februarju ob 12. uri, na spletni strani Državnega izpitnega centra (www.ric.si). Šole so po tem datumu o vsebini tematskega sklopa obveščene pisno.</p>				
Druga izpitna pola – razčlemba izhodiščnega besedila	90 minut	30 %	zunanje	nalivno pero ali kemični svinčnik
<p>Državna predmetna komisija za splošno maturo izbere besedilo (praviloma neumetnostno) in ob njem pripravi naloge za razčlemba.</p>				
■ Ustni del				
Vprašanja iz književnosti in jezika ob literarnem ali polliterarnem besedilu pripravi Državna predmetna komisija za splošno maturo, prav tako merila za ocenjevanje. Kandidat glasno bere predloženo besedilo, odgovarja na literarno vprašanje o tem besedilu in na splošno vprašanje iz književnosti ali iz jezika.	do 20 minut in 15 minut za pripravo	20 %	notranje	

Državna predmetna komisija za splošno maturo za slovenščino lahko vsako leto ob razpisu tematskega sklopa v soglasju z Državno komisijo za splošno maturo predpiše tudi seznam dovoljenih pripomočkov.

3.2 TIPI NALOG

prva izpitna pola

naloge odprtega tipa:

razpravljalni in razlagalni/interpretativni šolski esej (Kandidat dobi smernice za pisanje.)

druga izpitna pola

naloge zaprtega tipa:

izbira med DA/NE

podčrtovanje/obkrožanje pravih odgovorov med več odgovori

povezovanje podatkov

kratki odgovori in dopolnjevanje

razvrščanje podatkov

popravljanje napak

naloge polodprtega tipa:

strukturirane naloge (naloge s podvprašanji, ki so med seboj odvisna ali ne,

in naloge, ki se lahko nanašajo na določeno besedilo, tabelo, graf, kartografsko gradivo ...)

naloge odprtega tipa:

tvorba krajše neumetnostne besedilne vrste, npr. prošnje, življenjepisa, novice, ocene ...

ustni del

naloge zaprtega tipa:

glasno branje predloženega besedila ali odlomka

naloge polodprtega in odprtega tipa:

odgovori na vprašanja in dialog

3.3 VREDNOTENJE IN OCENJEVANJE

■ Merila za vrednotenje in ocenjevanje

Šolski esej se ocenjuje celostno in analitično.

1. Merila za celostno ocenjevanje

Opis celostnih ocen

Ocena	Merila
nezadostno	<p>Med vsebino besedila in izhodiščno temo ni smiselne povezanosti. Vsebina besedila je sicer bolj ali manj povezana s temo, vendar je kakovost ubeseditve na tako nizki ravni, da ne ustreza standardu splošne mature. Besedilo obravnava naslovno temo zelo poenostavljeno, poznavanje snovi je skopo in površno. Veliko je napačnih ali nebistvenih podatkov, ki se ne zahtevajo, ni pa relevantnih.</p> <p>Veliko je različnih ali ponavljajočih se enakih pravopisnih in slovničnih napak. Kandidat ne obvlada tvorbe zahtevnejših povedi in pravil nadpovedne skladnje oziroma jih obvlada zelo slabo. Besedilo ni niti vsebinsko (notranja zgradba) niti zunanje (odstavki) ustrezno razčlenjeno.</p>
zadostno	<p>Poznanje snovi je skopo: gre samo za obnavljanje vsebine književnih besedil in reprodukcijo študijskega gradiva. Kandidatovo faktografsko znanje je sicer zadovoljivo (ni večjih vsebinskih napak), navedenih pa je tudi precej nebistvenih podatkov. Analitičnega pristopa z razlaganjem ni, morebitno vrednotenje je na ravni doživljajskega opisa. Morebitna primerjava literarnih sestavin je poenostavljena, površna.</p> <p>Zunanja zgradba ne ustreza v celoti notranji. Pogoste so nepotrebne ponovitve že povedanega.</p> <p>Besedišče je revno in stereotipno, nefunkcionalno ga dopolnjujejo nerazumljeni ali slabo razumljeni literarnovedni in drugi strokovni izrazi. Izrazno je nasploh nerodno. Precej je jezikovnih napak, vendar so grobe napake redkejše od lažjih.</p>
dobro	<p>Vsebina eseja je povezana z naslovno temo. Kandidat snov pozna in jo razume, vendar so mogoče vrzeli v faktografskem znanju. Obravnavanje teme je večinoma neproblemsko, prevladuje urejena reprodukcija študijskega gradiva (s povzemanjem vsebine književnih besedil). Vrednotenje je večinoma na ravni doživljajskega opisa. So pa tudi poskusi primerjave in analize.</p> <p>Besedilo je koherentno in ustrezno kompozicijsko členjeno. Prevladuje smiselna povezava odstavkov.</p> <p>Raba strokovnih izrazov ni vedno povsem ustrezna, izražanje v celoti pa je logično. Kandidat obvlada poglobljena pravila nadpovedne skladnje. V besedilu so posamezne slovnične in pravopisne napake, vendar hujših napak skoraj ni oziroma se ne ponavljajo.</p>
prav dobro	<p>Kandidat snov pozna in razume. K naslovni temi pristopa problemsko. Pri primerjavi literarnih prvin se opira na študijsko gradivo in zmore priti do samostojnih sklepov (sinteze). Svoje trditve logično izpeljuje. Zmožen je zavzeti utemeljeno osebno stališče do obravnavane problematike.</p> <p>Besedilo je koherentno in prepričljivo, posamezne prvine so lahko izvirne (npr. kak domislek, subjektivna besedna zveza itd.), kompozicijsko je ustrezno členjeno.</p> <p>Termini so večinoma ustrezno uporabljeni. Kandidat obvlada tudi zapletene zložene povedi. Njegovo pisno izražanje je tekoče, jasno, logično in jedrnato. Besedilo vsebuje nekaj lažjih jezikovnih napak.</p>
odlično	<p>Obravnavanje izhodiščne teme je zanimivo, prepričljivo, zrelo, včasih tudi izvirno. Kandidat pristopa k njej z več različnih gledišč (svojih ali strokovnih), z argumenti. Izpeljuje ustrezne zaključke. Obvlada primerjavo z analizo, sintetiziranje in vrednotenje.</p> <p>Besedilo je koherentno, njegova zgradba je ustrezna, včasih tudi izvirna (npr. kompozicijski efekti).</p> <p>Besedišče je bogato, vsebuje tudi subjektivne (izvirne) besedne zveze, ki so funkcionalno povezane z literarnovednimi termini. Kandidat obvlada tudi zahtevna skladijska in besedilotvorna pravila. Jezikovnih napak skoraj ni.</p>

Celostno ocenjevanje je kontrolna metoda, ne pa temeljni način za določanje ocene.

2. Merila za analitično ocenjevanje šolskega eseja

I. Razpravljalni esej

A) Vsebina (do 30 odstotnih točk)

povezanost z izhodiščno temo

kakovost problemske obravnave snovi: primerjanja, razčlenjevanja, posploševanja, utemeljevanja trditev in vrednotenja

B) Jezik (do 20 odstotnih točk)

1. Jezikovna pravilnost (do 8 odstotnih točk)

neustrezna raba ločil in druge pravopisne napake

raba neustreznih besednih oblik

pomensko neustrezna raba besed, neustrezno tvorjene besede

neustrezno tvorjena poved

neustrezno pomensko razmerje med stavki in povedmi

neustrezno oblikovno razmerje med stavki in povedmi

2. Slog (do 6 odstotnih točk)

neutemeljena raba slogovno zaznamovanih besed in oblik ter stavčnih konstrukcij

neupoštevanje drugih načel uspešnega sporočanja

3. Zgradba (do 6 odstotnih točk)

brez naslova (–0,5 točke)

neskladje med zunanjo in notranjo členitvijo (–2 točki)

rokopisna neurejenost (do –1 točka)

neupoštevanje obsega (700–1000 besed)

nepovezanost sestavin besedila (do –2 točki)

Navedena merila za ocenjevanje šolskega eseja veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu (od 700–1000 besed).

Če pri kateri od postavk A ali B kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga točkuje z 0 točkami.

II. Razlagalni/interpretativni esej

A) Vsebina (do 35 odstotnih točk)

povezanost z izhodiščno temo

zanimivost in izvirnost ubeseditve doživetja

a) kakovost ciljnih ravnin razlage besedila: prepoznavanja, poimenovanja, razumevanja pomena in vloge sestavin, vrednotenja in uvrščanja;

b) kakovost primerjalne razlage dveh besedil: prepoznavanja, poimenovanja, primerjalnega razčlenjevanja pomena in vloge sestavin, vrednotenja in uvrščanja besedil.

B) Jezik (do 15 odstotnih točk)

1. Jezikovna pravilnost (do 8 odstotnih točk)

- neustrezna raba ločil in druge pravopisne napake
- raba neustreznih besednih oblik
- pomensko neustrezna raba besed, neustrezno tvorjene besede
- neustrezno tvorjena poved
- neustrezno pomensko razmerje med stavki in povedmi
- neustrezno oblikovno razmerje med stavki in povedmi

2. Slog (do 4 odstotne točke)

- neutemeljena raba slogovno zaznamovanih besed in oblik ter stavčnih konstrukcij
- neupoštevanje drugih načel uspešnega sporočanja

3. Zgradba (do 3 odstotne točke)

- neskladje med zunanjo in notranjo členitvijo (do –2 točki)
- rokopisna neurejenost (do –1 točka)
- neupoštevanje obsega (700–1000 besed)
- nepovezanost sestavin besedila (do –2 točki)

Navedena merila za ocenjevanje šolskega eseja veljajo samo za besedila v predpisanem obsegu (od 700–1000 besed).

Če pri kateri od postavk A ali B kandidat ne doseže nobene točke, se celotna naloga točkuje z 0 točkami.

■ Merila za vrednotenje razčlemba neumetnostnega besedila

Vsaka naloga v izpitni poli je ovrednotena z določenim številom točk.

■ Merila za vrednotenje in ocenjevanje ustnega dela izpita

A) Glasno branje (do 3 odstotne točke)

- 0 točk:
- a) Kandidat zavrne glasno branje.
 - b) Kandidat ne bere smiselno in razločno. Številne glasove ali cele besede izgovarja malomarno ali jih izpušča. Pri branju se mu pogosto zatika.
 - c) Kandidat ne upošteva pravorečne norme (izgovor po črki, neustrezna kakovost in količina samoglasnikov, neustrezno naglasno mesto, neustrezen izgovor soglasniških različic).

- 1 točka: Kandidat bere smiselno, vendar ne upošteva pravorečne norme v celoti. Dela napake pri členitvi s premori in intonaciji.
- 2 točki: Kandidat bere smiselno in razločno, večinoma upošteva pravorečno normo. Besedilo ustrezno členi s premori. Upošteva register in hitrost.
- 3 točke: Kandidat bere smiselno, razločno in tekoče; upošteva pravorečno normo; besedilo ustrezno členi s premori; upošteva intonacijo, register, hitrost in barvo (besedilo skuša tudi estetsko interpretirati).

Dodatna navodila:

1. Na izpitnem listku z Brižinskimi spomeniki ali drugimi predknjižnimi besedili kandidat glasno bere prevod v sodobno slovenščino.
2. Pri slovenskih starejših knjižnih besedilih (npr. Trubar, Svetokriški, Linhart) zadošča za 3 točke tekoče, razločno in smiselno branje.
3. Kandidati s težjo govorno napako so oproščeni glasnega branja.
4. Kandidatom z lažjo govorno napako pri glasnem branju ne upoštevamo zatikanja oziroma jecljanja ter podobnih motenj in jim glede na druge lastnosti njihovega branja (npr. upoštevanje pravorečja) priznamo ustrezno oceno od 1 do 3.

B) Vprašanja iz književnosti ob predloženem literarnem besedilu (do 7 odstotnih točk)

- 0 točk: a) Kandidat ne odgovarja.
b) Kandidatov poskus obnove in razlage besedila je neustrezen, umestitev napačna.
- 1 točka: Poskus obnove besedila in umestitev z učiteljevo pomočjo.
- 2 točki: Deloma samostojna obnova besedila, umestitev z učiteljevo pomočjo.
- 3 točke: Večinoma samostojna obnova besedila, poskus razlage z učiteljevo pomočjo, deloma samostojna umestitev.
- 4 točke: Večinoma samostojna obnova besedila, poskus razlage z učiteljevo pomočjo, pretežno samostojna umestitev. Kandidat zna dobro izrabiti učiteljevo pomoč.
- 5 točk: Samostojna obnova besedila, deloma samostojna razlaga in poimenovanje oblikovno-kompozicijskih sestavin, poskus opredeljevanja, samostojna umestitev.
- 6 točk: Kandidat samostojno, jasno in prepričljivo poda skrčeno obnovo besedila; samostojno ugotavlja, poimenuje in medsebojno povezuje poglobitve zgradbene in slogovne posebnosti ter se do besedila opredeljuje; besedilo zanesljivo umesti v sobesedilo in pokaže poznavanje njegovega avtorja ter časovne in zvrsto-vrstne pripadnosti.
- 7 točk: Kandidat samostojno, jasno in prepričljivo poda skrčeno obnovo besedila; samostojno ugotavlja, poimenuje in medsebojno povezuje poglobitve zgradbene in slogovne posebnosti ter se do besedila opredeljuje; besedilo zanesljivo umesti v sobesedilo in pokaže poznavanje njegovega avtorja ter časovne in zvrsto-vrstne pripadnosti. Navaja dodatne primere in kaže suvereno obvladanje vsebine.

C) Pregledna vprašanja iz književnosti/jezika (do 7 odstotnih točk)

- 0 točk: a) Kandidat ne odgovarja.
b) Povsem zmeden poskus obnove snovi, podatki napačni.
- 1 točka: Nekaj pravih podatkov, vendar kandidat zgreši bistvo.
- 2 točki: Skopa reprodukcija, vendar vsebuje nekaj bistvenih podatkov; podvprašanja kandidatu ne pomagajo.
- 3 točke: Reprodukcija brez nadržnosti in delno razumevanje snovi. Kandidat zna toliko, da lahko deloma izrabiti učiteljevo pomoč.

- 4 točke: Dobra reprodukcija in razumevanje (povzemanje z lastnimi besedami), primeri pa so iz učbenika ali iz učiteljeve razlage. Kandidat zna dobro izrabiti učiteljevo pomoč.
- 5 točk: Reprodukcijska je natančna, zajema bistvo pojmov, primeri so kandidatovi lastni; odgovori so zanesljivi in terminološko pravilni. Kandidat se prilagaja podvprašanju.
- 6 točk: Reprodukcijska je povsem ustrezna in brez vrzeli, razumevanje jasno, izražanje pravilno in samostojno. Učiteljeva pomoč ni potrebna.
- 7 točk: Reprodukcijska in razumevanje sta povsem jasni in zanesljivi ter pravzaprav izhodišče za samostojno posredovanje odgovorov. Kandidat navaja svoje primere in dokaze, se gladko in slovnično pravilno izraža in se sproti kontrolira pri razmišljanju. Navaja dodatne primere in kaže suvereno obvladovanje vsebine. Napake nastanejo le zato, ker išče izvirne rešitve, ki presegajo postavljene zahteve.

Č) Prosti govor in dialog (do 3 odstotne točke)

Če kandidat pri vprašanju iz književnosti in/ali pri vprašanju iz jezika samo molči ali če zavrne odgovarjanje, ne dobi pri tej postavki nobene točke.

Za bolj ali manj ustrezne odgovore na vsaj eno izmed vprašanj (jezik, književnost) pa lahko doseže do tri točke, četudi pri katerem drugem vprašanju jasno izjavi, da nanj kljub podvprašanju ne zna odgovoriti.

- 0 točk: Kandidat odgovarja mimo vsebine vprašanj in se kljub opozorilom ali podvprašanju ne osredini na pričakovano vsebino.
- 1 točka: Kandidat odgovarja vsebinsko deloma ustrezno, vendar s številnimi slovničnimi in pravorečnimi napakami, v pretrganih in nedokončanih povedih.
- 2 točki: Kandidat odgovarja v okviru pričakovane vsebine, vendar z zatikanjem ter z nekaj slovničnimi in pravorečnimi napakami in mašili (vpliv pokrajinskega pogovornega jezika) ali pa se ne odziva povsem ustrezno na podvprašanja. Pri njih se zmede. (Za ustrezen odziv na podvprašanje se šteje odgovor – vsebinsko ne nujno pravilen – ali pa jasna izjava, da podvprašanja ne razume ali da nanj ne zna odgovoriti, lahko tudi prošnja za ponovitev podvprašanja.)
- 3 točke: Kandidat odgovarja na vprašanja gladko, brez nepotrebne ponavljanja in skoraj brez jezikovnih napak (pri morebitnem spodrsanju se takoj sam popravi oziroma opraviči). Tudi na podvprašanja se odziva govorno tekoče, pravilno in ustrezno, prvi hip lahko tudi z jasnim priznanjem, da podvprašanja ne razume, ali s prošnjo za njegovo ponovitev oziroma za potrditev svoje preformulacije (smiselne razlage) podvprašanja: npr.: „Če sem podvprašanje prav razumel-a, je treba razložiti razloček med prvotno in drugotno zaznamovanostjo besed v priloženem besedilu. Se morda motim?“

29 izpitnih listkov obsega poleg glasnega branja samo vprašanja iz književnosti, na 6 izpitnih listkih pa je zadnje vprašanje iz jezika (jezik v prostoru in času, jezikovni priročniki in jezik v besedni umetnosti).

Če kandidat pri vsebinskih vprašanjih (2. in 3. vprašanje) ne dobi nobene točke, je tudi skupno število točk pri ustnem delu izpita 0.

Končna ocena izpita na splošni maturi je seštevek odstotnih točk vseh treh delov (1, 2 in 3).

Državna komisija za splošno maturo na predlog Državne predmetne komisije za splošno maturo za slovenščino določi merila, kako se iz uspeha pri pisnem in ustnem izpitu, izraženega v odstotnih točkah, določi uspeh na lestvici od nezadostno (1) do odlično (5). Način pretvorbe je enak za spomladanski in jesenski rok.

4. IZPITNE VSEBINE IN CILJI

4.1 JEZIK

■ Pisni del

Prebere oziroma poslušša besedilo naslednje vrste:

uradno vabilo, zahvalo, opravičilo, prošnjo, prijavo, pritožbo, potrdilo, pooblastilo, izjavo; javno pismo, zahvalo, vabilo; upravno odločbo, pogodbo; časopisno in radijsko obvestilo, poročilo/novico, portret/predstavitve osebe, poljudnoznanstveno besedilo (predstavitve kraja, naprave, postopka, naravnega pojava), znanstveni članek, reportažo, intervju, besedilo ekonomske in politične propagande; življenjepis, zapisnik, oceno, esej.

Razčlenjuje prebrano oziroma poslušano besedilo, in sicer:

določi namen besedila,

določi temo in morebitne podteme besedila, bistvene vsebinske podatke in njihovo povezanost,

določi okoliščine nastanka besedila,

določi prevladujočo vlogo besedila (glede na šest dejavnikov sporočanja),

določi vrsto besedila po merilih za razvrščanje besedil (glede na praktični namen besedila, preverljivost podatkov in poudarjenost lepote vloge; glede na prenosnik; glede na spodbujanje naslovnika k odzivu; glede na razodevanje sporočevalca; glede na izbran krog naslovnikov; glede na družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom; glede na izbran krog naslovnikov, družbeno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom ter vrsto javnosti; glede na sporočilni namen; glede na način razvijanja teme oziroma glede na slogovni postopek),

določi vlogo nebesednih spremljevalcev pisanja oziroma govorjenja,

določi vlogo nečrkovnih znamenj,

prepozna nenavadno sestavo besedila (npr. fragmentarnost, in medias res, retrospektiva, okvirjenje),

določi, kako so povedi povezane med seboj (tj. slovnično/besedno/kohezivno, pomensko/logično/koherentno, aktualnostno) in kako je ta povezanost izražena (razume izraze členitev po aktualnosti, naveznik, napovednik, nanašalnica, izhodišče, jedro),

pretvori premi govor v odvisnega (in obrnjeno),

določi število povedi v besedilu,

povedi določi vplivajnsko vlogo (skladenjski naklon), predstavitveno vlogo (pomensko podstavo oziroma propozicijo) in razodevalno vlogo (npr. čustvenost),

določi stavčno sestavo povedi ter tvori enostavčne in večstavčne povedi raznih vrst (z upoštevanjem pravopisa),

poišče določeno priredje ter ga pretvori v podredje (in obrnjeno),

poišče poved z določenim odvisnikom ter odvisnik pretvori v polstavek ali v samostalniško zvezo (in obrnjeno),

poišče enodelne oziroma dvodelne stavke ter pastavke in polstavke,

poišče slogovno zaznamovane skladenjske figure v besedilu (npr. naštevalnost, izpostavo, vrivek, pristavek ipd.) ter slogovno zaznamovani stavčni in besedni red,

določi člensko sestavo stavka,

določi pomenska in slovnična razmerja med stavčnimi členi,

določi jedro in določilo besedne zveze (samostalniške, pridevniške, glagolske, prislovne),

poišče samostalniško besedno zvezo z desnim prilastkom ter desni prilastek pretvori v levega,

poišče priredno zloženi stavčni člen ter ga pretvori v podredno zloženega (in obrnjeno),

poišče trpni stavek in ga pretvori v tvornega (in obrnjeno),

določi število besed v povedi, poišče večdelne besede in večbesedne izraze ter pojasni svojo rešitev,

določi poimenovalne in skladijske lastnosti besede (npr. polnopomenskost, naklonskost; vezljivost, ujemalnost),

poišče prevzeto besedo (sposojenko, tujko, citatno besedo) in jo zamenja z domačo ustreznico,

pojasni in ovrednoti rabo določene prevzete besede,

pojasni, ovrednoti in popravi izgovor oziroma zapis določene prevzete besede,

poišče enopomenke in večpomenke,

določi pomen besede in ga ponazori v smiselnem sobesedilu,

določi, ali je dana beseda večpomenka ali enakozvočnica, ter pojasni svoj odgovor,

poišče sopomenke, protipomenke, nadpomenke, podpomenke in blizuzvočnice,

poišče lastna imena in razloži njihov zapis,

poišče snovna, skupna in pojmovna imena ter pojasni svoje rešitve,

poišče besede iste besedne družine in jim določi koren,

poišče stalne besedne zveze, pojasni in ovrednoti njihovo rabo ter jih zamenja s prostimi besednimi zvezami,

določi pomen stalne besedne zveze in ga ponazori v smiselnem sobesedilu,

poišče slogovno zaznamovane besede, jim določi vrsto slogovne zaznamovanosti (čustveno, zvrstno, časovno) ter navede slogovno nezaznamovane ustreznice,

pojasni in ovrednoti rabo določene slogovno zaznamovane besede,

poišče tvorjenke, jim določi sestavo (podstavo, vrsto obrazil), zapiše tvorjenko na podlagi dane skladijske podstave, besedotvorno vrsto in skladijsko podstavo,

pojasni pravopisno problematiko tvorjenk (npr. pisanje skupaj/narazen/z vezajem, rabo velike začetnice, krajšave),

določi izgovor zapisane besede (tj. glasovno vrednost črk – tudi položajske različice, število in mesto naglasov, trajanje naglašene samoglasnika) ter pojasni razmerje med črkami in glasovi (samoglasniki, zvočniki, zvenečimi in nezvenečimi nezvočniki) v slovenščini,

poišče besedo določene besedne vrste oziroma določeno obliko besede, pojasni njen položaj v pregibnostnem vzorcu ter njeno rabo in vlogo v besedilu,

uvrsti besedo v besedno vrsto ter ji določi oblikoslovne kategorije (npr. za samostalni spol, število, sklon, sklanjatev),

tvori določeno slovnično obliko dane besede ter pojasni in ovrednoti njeno rabo (tudi morebitne posebnosti, npr. premene v osnovi, končnici),

znajde se v slovarskem sestavku SSKJ in v etimološkem slovarju,

ovrednoti ustreznost in razumljivost besedila ter njegovo slovnično in izgovorno oziroma pisno pravilnost; odpravi pomanjkljivosti oziroma napake.

Tvori besedilo naslednje vrste:

predstavitev osebe, kraja, naprave, postopka; **uradno** vabilo, zahvalo, opravičilo, prošnjo, prijavo, pritožbo, potrdilo, zapisnik, pooblastilo, izjavo; **javno** pismo, vabilo; časopisno in radijsko obvestilo, poročilo/novico; življenjepiš, oceno.

Pri tem

upoštevata faze sporočanja, merila besedilnosti (smiselnost, sovisnost in zaokroženost), načela uspešnega sporočanja ter notranjo in zunanjo členjenost,

opremi besedilo z naslovjem in likovnimi dopolnili (slike, preglednice, marginalije idr.). Tako tvori ustrezno, razumljivo in jezikovno pravilno besedilo.

■ Ustni del

Med glasnim branjem pripravljenega literarnega ali polliterarnega besedila in med odgovarjanjem na vprašanja uresničuje načela tekočega, smiselnega in estetskega branja (vezani izgovor nezložnih predlogov, členitev s premori; poudarek, intonacija; barva, register, hitrost), kulturnega govornega nastopanja in pogovarjanja.

Svoj izgovor pojasni (npr. pokrajinske ali individualne posebnosti – vlogo govoril), ovrednoti ter odpravi morebitne napake.

Pri tretjem vprašanju ustnega dela (v 25 %) pa še:

razloži razne vloge jezika (npr. sredstvo sporazumevanja, spoznavanja, simbol osebne in narodne zavesti),

razloži pojme materni, drugi in tuji jezik ter ponazori pripadnost eni jezikovni skupnosti ali dvema,

razloži pojem jezikovna asimilacija, navede vzroke zanjo in jo ovrednoti,

predstavi institucionalne oblike skrbi za jezik v Republiki Sloveniji,

razloži pojma državni in uradni jezik ter ju ponazori na primeru Republike Slovenije,

predstavi jezikovno problematiko Slovencev v zamejstvu in izseljenstvu,

razloži in ponazori pojme knjižna zvrst (zborna, knjižna pogovorna), neknjižne prostorske zvrsti (neknjižna/pokrajinska pogovorna, narečna) in neknjižne interesne zvrsti (sleng, žargon, argo),

določi tipične okoliščine za rabo posamezne socialne zvrsti, opiše njihove poglavitne lastnosti ter pojasni njihov družbeni položaj,

našteje narečne skupine slovenskega jezika, jih zemljepisno umesti ter našteje nekaj posebnosti svojega narečnega ali pokrajinskega govora v razmerju do knjižne norme),

zemljepisno in časovno opredeli pojem indoevropski prajezik,

razloži ločitev kentumskih in satemskih jezikov,

navede jezikovne družine v Evropi,

zemljepisno in časovno opredeli praslovanščino,

navede tri skupine slovanskih jezikov,

pojasni pojav stare cerkvene slovanščine,

opiše položaj slovenščine med slovanskimi jeziki,

predstavi Brižinske spomenike in druge pomembnejše rokopise (Rateški, Stiški), in sicer časovno, prostorsko, besedilnovrstno in jezikovno (npr. pojav narečnosti),

pojasni nastanek slovenskega knjižnega jezika,

predstavi razvoj slovenske pisave,
predstavi pomen prve slovenske knjige, prve slovenske slovnice, prvega slovenskega slovarja in prvega prevoda Biblije,
predstavi problematiko pokrajinskosti in osrednjosti v razvoju knjižnega jezika do 2. polovice 18. stoletja,
predstavi Pohlinov, Vodnikov, Japljev in Gutsmanov prispevek,
predstavi Kopitarjeva in Čopova jezikovna načela ter jih ovrednoti,
predstavi oblikovanje pisne knjižne norme v 19. stoletju (Levstik, Janežič, Pleteršnik, Levec),
predstavi razvoj knjižnega jezika, posebej govornega, v 20. stoletju (Škrabec, Ramovš, Breznik),
našteje temeljne sodobne jezikovne priročnike (ve tudi za terminološke slovarje).

4.2 KNJIŽEVNOST

Kandidat lahko dokaže

- zmožnost smiselnega in estetskega (glasnega) branja,
- zmožnost razlage in umestitve predloženega besedila* tako,
 - da poda skrčeno obnovo,
 - da ugotavlja, poimenuje, medsebojno povezuje pogloblitve slogovne in zgradbene posebnosti, navedene med prvimi za interpretacijo,
 - da se opredeljuje do besedila,
 - da besedilo umesti v sobesedilo,
 - da pokaže poznavanje njegove vrstno-zvrstne pripadnosti,
 - da pozna njegovega avtorja.
- pregledno poznavanje obdobja in smeri od starega veka do sodobne književnosti.

Opomba:

*Kadar je v okviru ene enote v katalogu več izbirnih možnosti (dve, tri), je na izpitnem listku več besedil (dve, tri).

■ Antična književnost

Homer, Iliada

ali

Odiseja

Sofoklej, Antigona

ali

Kralj Ojdip

Katul, Blagoslov ljubezni

Horacij, Epoda xv

■ Biblija

Iz globočine

Visoka pesem

Prilika o izgubljenem sinu

■ Srednji vek

Dante, Božanska komedija

Brižinski spomeniki (II)

■ Renesansa

F. Petrarca, O blažen bodi čas

G. Boccaccio, Dekameron – Novela o sokolu

W. Shakespeare, Romeo in Julija

ali

Hamlet

ali

M. de Cervantes Saavedra, Don Kihot

Časovna umestitev. Kulturno- in literarnozgodovinska oznaka. Zvrsti in vrste.

Mit o trojanski vojni. Antični ep, značilnosti, homerska primera, heksameter.

Antično gledališče.

Tebanski mit. Tragedija, tragično. Ideje. Zgradba drame, enotnost dejanja, vloga zbora. Katarza.

Antična ljubezenska lirika.

Nastanek, sestava, kulturni in literarni pomen Biblije.

Psalm.

Tematika. Primera. Paralelizem.

Prilika.

Kulturnozgodovinski oris.

Versko-alegorični ep. Zunanja in notranja zgradba.

Vsebina. Pomen. Estetski učinki. Jezik. Besedilna vrsta.

Zgodovinske, duhovno- in kulturnozgodovinske značilnosti časa. Glavni predstavniki v evropski književnosti.

Petrarkizem. Sonet.

Zgradba zbirke. Novela. Renesančne ideje.

Elizabetinsko gledališče. Shakespearova tragedija.

Zgradba tragedije (prostor, čas, osebe, dogajanje).

Vsebinska interpretacija.

Roman – parodija na viteške romane.

Primerjava oseb: don Kihot, Sančo Pansa – idealizem, realizem v razmerju do sveta. Tragikomičnost.

■ Obvezna besedila in obdobja

■ Pojmi, prvine za interpretacijo

■ Slovenska reformacija, protireformacija in barok

P. Trubar, En regišter /.../ ena kratka postila

J. Svetokriški, Na noviga lejta dan

■ Ljudsko slovstvo

Lirska pesem

Od lepe Vide

Rošlin in Verjanko

ali

Peter Klepec

■ Evropski klasicizem

J. B. P. Molière, Tartuffe

ali

Namišljeni bolnik

■ Razsvetljenstvo na Slovenskem

V. Vodnik, Pesma na moje rojake (Dramilo)

ali

Zadovoljni Kranjec

A. T. Linhart, Ta veseli dan ali Matiček se ženi

■ Evropska romantika

J. W. Goethe, Trpljenje mladega Wertherja

G. G. N. Byron, Romanje grofiča Harolda

ali

A. S. Puškin, Jevgenij Onjegin

Zgodovinske in kulturne okoliščine. Literarni in narodno-kulturni pomen. Dalmatin in ostali protestantski pisci.

Protestantske ideje v besedilu. Jezik in slog.

Pridiga. Baročni slog. Alegorično moraliziranje. Retorične prvine.

Vrste. Značilnosti.

Motivne in oblikovne značilnosti.

Motiv v ljudski pesmi. Različice. Vplivi na umetno književnost.

Baladne prvine.

Ljudska pripovedka.

Kulturno- in literarnozgodovinski pomen. Glavni predstavniki.

Komedija, vrste komičnosti, liki.

Razsvetljenske ideje: poučnost, optimizem, utilitarizem; pomen za slovensko narodno identiteto.

Alpska poskočnica. Sinekdoha. Razsvetljenske ideje.

Začetki slovenskega gledališča. Predelava Beaumarchaisove komedije Figarova svatba. Komedija. Vrste komičnosti. Satirične prvine.

Značilnosti literarne smeri, predstavniki, družbeno- in kulturnozgodovinski okvir; pripovedništvo, lirika.

Pisemski roman. Svetobolje.

Epsko-lirska pesnitev. Byronizem.

Roman v verzih. Odvečni človek.

■ Obvezna besedila in obdobja

H. Heine, Lorelei

M. J. Lermontov, Jadro
ali

A. S. Puškin, A. P. Kernovi

G. Leopardi, Sam sebi

■ Romantika na Slovenskem

F. Prešeren, Slovo od mladosti

F. Prešeren, Sonetje nesreče
(predvsem 1., 5., 6. sonet)

F. Prešeren, Sonetni venec
(predvsem 1., 7., 8. in 15. sonet)

F. Prešeren, Pevcu

F. Prešeren, Nezakonska mati

F. Prešeren, Zdravljica

F. Prešeren, Krst pri Savici

F. Prešeren, Hčere svet
ali
Učenec

F. Prešeren, Neiztrohnjeno srce

■ Evropski realizem in naturalizem

G. Flaubert, Gospa Bovary
ali

F. M. Dostojevski, Zločin in kazen
ali

L. N. Tolstoj, Vojna in mir

É. Zola, Beznica

■ Pojmi, prvine za interpretacijo

Lirska balada. Značilnosti lirskega subjekta.

Ideja. Prispodobe in simboli.

Motiv. Ideja.

Romantično občutje. Značilnosti lirskega subjekta.

Značilnosti obdobja, družbeno- in kulturnozgodovinski okvir; predstavniki kulturnega življenja in njihov pomen za slovenski kulturni in narodni razvoj. Pesništvo.

Prešeren, osebnost in delo. Romantično občutje. Elegija. Slogovna sredstva: nagovor, metafora, personifikacija. Stanca.

Sonetni cikel. Motivi in teme. Idejna zgradba.

Sonetni venec. Zgradba. Ljubezenska, domovinska in pesniška tematika. Orfejev mit. Metaforika.

Zgradba pesmi, slogovne značilnosti (glasovno barvanje, retorično vprašanje). Prometejev mit. Tema. Ideja. Tematika. Vložnica. Slog in verz.

Ideje. Oblika.

Zgradba pesnitve. Motivi in tematika. Ideje. Lirske, epske in dramske prvine. Interpretacije Krsta.

Romanca. Motivi, slog. Verz.

Balada. Motivika. Zgradba. Sporočilo.

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir. Književni ustvarjalci. Pripovedništvo. Dramatika. Realistični roman: motivi in tematika, zgradba, prostor, čas, osebe, ideje.

Objektivni realizem. Pripovedna tehnika.

Psihološki realizem. Pripovedna tehnika (dialog, monolog). Motivi, teme.

Realistični zgodovinski roman. Ideje.

Naturalizem v pripovedništvu. Motivi. Teme in ideje.

■ Obvezna besedila in obdobja

N. V. Gogolj, Plašč
ali
G. de Maupassant, Nakit

H. Ibsen, Strahovi
ali
Nora
ali

N. V. Gogolj, Revizor

■ Med romantiko in realizmom na Slovenskem

S. Jenko, Obrazi
(predvsem uvodni, V., VII., X.)

S. Gregorčič, Človeka nikar!

A. Aškerc, Mejniki

J. Jurčič, Deseti brat

J. Jurčič, Telečja pečenka
ali

S. Jenko, Tilka

J. Kersnik, Jara gospoda

I. Tavčar, Visoška kronika
ali
Cvetje v jeseni

■ Evropska nova romantika/ dekadenca/simbolizem

C. Baudelaire, Tujec
Sorodnosti

C. Baudelaire, Omamljaj se
ali
P. Verlaine, Jesenska pesem

O. Wilde, Saloma
ali

A. P. Čehov, Češnjev vrt

■ Pojmi, prvine za interpretacijo

Realistična novela: motivi in tematika, zgradba, prostor, čas, osebe, ideje. Mali človek. Groteskne prvine. Značilnosti novele.

Realistična, naturalistična dramatika: motivi in tematika, zgradba, prostor, čas, osebe, ideje. Tezna drama, analitična tehnika.

Realistična dramska satira.

Značilnosti obdobja. Kulturno- in literarnozgodovinski okvir, predstavniki, smeri in programi. Pomen obdobja za nacionalno-kulturni razvoj.

Pesništvo med romantiko in realizmom. Motivi in ideje. Oblika. Obraz. Podobe v posameznih obrazih.

Refleksivna pesem, prvine psalma.

Balada. Epske in dramske prvine.

Začetki slovenskega romana. Zgradba (čas in prostor, sintetično-analitična tehnika). Romantične in realistične prvine.

Začetki slovenske novele. Motivi.

Značajevka.

Teme, motivi, pripovedne osebe. Slog.

Zgodovinski roman. Zgradba. Pripovedovalec. Slog.

Motivi in tematika. Zgradba. Slog.

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir, literarne smeri in predstavniki, lirika, dramatika.

Motivi, ideje, esteticizem, pesniške oblike.

Pesem v prozi, motiv in ideja. Simbolizem; simboli, sinestezije.

Dekadenčne ideje. Pesem v prozi.

Zvočnost. Impresionizem.

Poetična dekadencična drama. Svetopisemski motivi. Slog.

Motivi in ideje. Prvine realizma in simbolizma. Impresionistični slog.

■ Slovenska moderna

D. Kette, Na trgu

J. Murn, Pesem o ajdi

ali

Ko dobrane se mračē

I. Cankar, Na klancu

ali

Martin Kačur

I. Cankar, Kurent

ali

Hlapec Jernej in njegova pravica

I. Cankar, Hlapci

ali

Za narodov blagor

I. Cankar, Podobe iz sanj

Kostanj posebne sorte

ali

Gospod stotnik

O. Župančič, Duma

ali

Z vlakom

A. Gradnik, Pisma (1., 5., 7. pesem)

Iz. Cankar, S poti

■ Svetovna književnost pred 2. svetovno vojno

F. G. Lorca, Vitezova pesem

ali

Mesečna romanca

M. Proust, Combray

ali

J. Joyce, Ulikses

F. Kafka, Preobrazba

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir in pomen za nacionalni in kulturni razvoj. Glavni predstavniki in sopotniki. Smeri, zvrsti in vrste.

Podoknica. Verzni prestop, zvočni učinki. Personifikacija.

Kmečka pesem. Impresionizem, simbolika in metaforika.

Novoromantično razpoloženje. Motivi, slog – prispodobē.

Tematika. Vodilni motiv. Simbolika. Zgradba romana.

Tematika. Ideje. Slog. Zgradba.

Tematska, idejna in slogovna analiza. Simbolika. Zgradba.

Tematika. Idejna in slogovna analiza (ritem, paralelizem).

Tematska in idejna analiza. Tragičnost. Satira.

Tematika. Satira. Zgradba.

Tematika zbirke.

Črtica. Slogovna analiza. Simbolika.

Motivi in teme. Zgradba. Verz, ritem.

Tematika. Lirski subjekt. Podobe. Verz.

Tematika. Zgradba. Osebe. Slogovna analiza.

Novē književne smeri v 20. stoletju. Idejne, kompozicijske in jezikovnoslogovne novosti.

Nadrealizem. Motivi. Simbolika barv.

Prvine španske romance, motivi ciganske ljudske pesmi. Nadrealizem.

Moderni roman. Pripovedna tehnika. Nehotni spomin.

Moderni roman. Pripovedna tehnika. Tok zavesti. Notranji monolog.

Moderna novela. Groteskne prvine. Tematika. Motivi.

■ **Slovenska književnost pred 2. svetovno vojno in med njo**

S. Kosovel, Slutnja

S. Kosovel, Ekstaza smrti

S. Kosovel, Kons 5

ali

Pesem št. X

S. Grum, Dogodek v mestu Gogi

I. Pregelj, Matkova Tina

Prežihov Voranc, Samorastniki

ali

Boj na požiralniku

M. Kranjec, Režonja na svojem

C. Kosmač, Tantadruj

B. Vodušek, Zapuščeni klavir

ali

Zlato tele

K. D. Kajuh, Bosa pojdiva

ali

Slovenska pesem

M. Bor, Srečanje

ali

Kri v plamenih

F. Balantič, Zasuta usta

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir in pomen. Književne smeri. Predstavniki. Zvrsti/vrste.

Impresionizem. Nominalni slog. Motiv in tema.

Motiv in tema. Ekspresionizem. Metafore.

Satira. Konstruktivizem, montaža.

Motivi in tematika. Ekspresionizem. Groteskne prvine.

Dramska tehnika. Vloga didaskalij.

Motivi in tema. Ekspresionistične prvine. Slogovna analiza.

Motivi in tematika. Socialni realizem. Slog, simbolika.

Naturalistične prvine, simbolika.

Motivi in tematika. Slog. Refleksivne in lirske prvine.

Nadaljevanje in preseganje socialnega realizma.

Realistične, domišljjske in bivanjske prvine. Slog.

Motiv in tematika. Slog.

Lirika upora.

Motivi in tematika. Slog.

Motivna in slogovna analiza.

Motiv in tematika. Slog.

■ Svetovna književnost po 2. svetovni vojni

J. P. Sartre, Za zaprtimi vrati
ali

A. Camus, Tujec

E. Ionesco, Plešasta pevka
ali

S. Beckett, Čakajoč Godota

G. García Márquez, Sto let samote

W. Szymborska, Radost pisanja

■ Slovenska književnost po 2. svetovni vojni

Pesništvo

J. Udovič, Fantazija v mestu na vodi

E. Kocbek, Deček na drevesu

J. Menart, Croquis
ali
Celuloidni pajac

T. Pavček, Še enkrat glagoli
ali

C. Zlobec, Pobeglo otroštvo
ali

L. Krakar, Med iskalci biserov

K. Kovič, Psalm
ali
Južni otok

D. Zajc, Veliki črni bik
ali
Črni deček

G. Strniša, Večerna pravljica
ali
Vrba

S. Makarovič, Zeleni Jurij
ali

M. Kravos, Zamejska žalostna

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir. Književne smeri. Predstavniki. Zvrsti/vrste.

Motivi in eksistencialistične ideje. Dramska tehnika.

Motivika. Filozofija absurda v književnosti. Pripovedna tehnika.

Gledališče absurda. Antidrama. Dramska tehnika. Groteskne in satirične prvine.

Gledališče absurda. Groteskne prvine. Dramska tehnika.

Motivi in tematika. Magični realizem.

Osrednji motiv. Časovno–prostorska umestitev. Nobelova nagrada.

Družbeno- in kulturnozgodovinski okvir in pomen. Književne smeri. Predstavniki. Zvrsti/vrste. Pesniške generacije in njihove poetike.

Motivi. Nadrealistične prvine. Slog. Verz.

Motivi in tematika. Nadrealistične prvine. Verz.

Intimizem. Motivi in tematika. Slog. Verz.

Motivi in tematika. Slog. Verz.

Intimizem. Motivi in tematika. Slog. Verz.

Motivi in tematika. Simbolika. Slog. Verz.

Motivi in tematika. Simbolika. Slog. Verz.

Motivi in tematika. Groteskne prvine. Simbolika. Podobe. Verz.

Aktualizacija ljudske motivike. Slog. Verz.

Zamejska književnost. Motiv in tema. Satirične prvine.

■ Obvezna besedila in obdobja

T. Šalamun, Stvari
ali
Mrk
ali
Gobice

B. A. Novak, Zima

ali

M. Jesih, Grizljal sem svinčnik ...

Pripovedništvo

E. Kocbek, Črna orhideja

V. Zupan, Menuet za kitaro

P. Zidar, Sveti Pavel

L. Kovačič, Resničnost

ali

Prišleki

F. Lipuš, Zmote dijaka Tjaža

ali

A. Hieng, Čudežni Feliks

ali

A. Rebula, Senčni ples

Dramatika

D. Smole, Antigona

M. Jesih, Grenki sadeži pravice

D. Jančar, Veliki briljantni valček

■ Pojmi, prvine za interpretacijo

Modernizem v vsebini in slogu.

Postmodernizem v vsebini in slogu.

Sonet.

Smeri. Zvrsti/vrste.

Tematika in motivika. Eksistencialistične prvine.

Vojni roman. Modernistični pripovedni postopki.

Motivika. Družbenokritični realizem. Slog.

Avtobiografska proza. Veristične in modernistične prvine.

Motivi in tematika. Pripovedovalec. Slog.

Motivi in tematika. Slog.

Motivi in tematika. Slog.

Smeri. Zvrsti/vrste.

Motivi in tematika. Dramske osebe. Eksistencialistične prvine.

Modernizem v vsebini in slogu. Satirične in groteskne prvine.

Motivi in tematika. Dramske osebe. Groteskne prvine.

5. KANDIDATI S POSEBNIMI POTREBAMI

Zakon o maturi v 4. členu določa, da kandidati opravljajo maturo pod enakimi pogoji. Kandidatom s posebnimi potrebami, ki so bili usmerjeni v izobraževalne programe z odločbo o usmeritvi, v utemeljenih primerih pa tudi drugim kandidatom (poškodba, bolezen), se lahko glede na vrsto in stopnjo primanjkljaja, ovire oziroma motnje prilagodi način opravljanja mature in način ocenjevanja znanja. Možne so naslednje prilagoditve:

1. opravljanje mature v dveh delih, v dveh zaporednih rokih;
2. podaljšanje časa opravljanja maturitetnega izpita (tudi odmorov, možno je več krajših odmorov);
3. prilagojena oblika izpitnega gradiva (npr. Braillova pisava, povečava, kjer je prevod vprašanj nemogoč, zapis izpitnega gradiva na disketi ...);
4. poseben prostor;
5. prilagojena delovna površina (dodatna osvetlitev, možnost dviga ...);
6. uporaba posebnih pripomočkov (Braillov pisalni stroj, ustrezna pisala, folije za pozitivno risanje ...);
7. izpit s pomočnikom (npr. pomočnik bralec ali pisar);
8. uporaba računalnika;
9. prirejeni ustni izpit in izpit slušnega razumevanja (oprostitev, branje z ustnic, prevajanje v znakovni jezik);
10. prilagoditev opravljanja praktičnega dela maturitetnega izpita (npr. prilagoditev opravljanja seminarske naloge, vaj);
11. prilagojen način ocenjevanja (npr. napake, ki so posledica kandidatove motnje, se ne upoštevajo, pri ocenjevanju zunanji ocenjevalci sodelujejo s strokovnjaki za komunikacijo s kandidati s posebnimi potrebami).

6. LITERATURA

TEMELJNI UČBENIKI IN PRIROČNIKI

Pri pripravi na splošno maturo kandidati uporabljajo učbenike in učna sredstva, ki jih je potrdil Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Potrjeni učbeniki in učna sredstva so zbrani v Katalogu učbenikov za srednjo šolo, ki je objavljen na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo www.zrss.si.

Marija Končina, Mojca Bavdek, Jerca Vogel: *Čez prag besedila, Zbirka nalog za maturo iz slovenščine – neumetnostna besedila*, Rokus, Ljubljana 2003.

Slovar slovenskega knjižnega jezika I–V, DZS, Ljubljana 1970–1992.

Slovenski pravopis, SAZU in ZRC SAZU, Ljubljana 2001.

Marko Snoj: *Slovenski etimološki slovar*, MK, Ljubljana 1997.

Jože Toporišič: *Slovenska slovnica*, Obzorja, Maribor 2000.

Janko Kos: *Pregled svetovne književnosti*, DZS, Ljubljana 1996.

Janko Kos: *Pregled slovenskega slovstva*, DZS, Ljubljana 2002.

Matjaž Kmecl: *Mala literarna teorija*, Modrijan, Ljubljana 1996.

Janko Kos: *Očrt literarne teorije*, DZS, Ljubljana 1996.

Vladimira Korošec: *Stezice do besedne umetnosti 1–4*, Rokus, Ljubljana 1998–2000.

Boža Krakar Vogel, Brane Šimenc: *Vodnik skozi književnost na maturi*, Državni izpitni center, Ljubljana 2000.

7. PRIMERI IZPITNIH VPRAŠANJ

7.1 PISNI DEL IZPITA

*Opomba: Na koncu vsake izpitne izpitne pole je priloga.

■ IZPITNA POLA 1

RAZPRAVLJALNI ESEJ

RASKOLNIKOV, RAZUMIHIN IN SVIDRIGAJLOV

Dostojevski v Zločinu in kazni razkriva človeka v človeku. Skušajte označiti vsakega od navedenih moških literarnih likov in povzeti prepletanje njihovih življenjskih poti. Z etičnega stališča komentirajte razplet njihovih usod in jih primerjajte. Ali je za usodo Raskolnikova pomembnejši Razumihin ali Svidrigajlov? Utemeljite.

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

INTERPRETATIVNI ESEJ

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. 416–418.

Fjodoru M. Dostojevskemu je dvogovor osrednje sredstvo za prikazovanje resničnosti. Sam sebe je pojmoval kot realista v višjem pomenu, ki prikazuje vso globino človeške duše. Kaj vse lahko bralec razbere o duševnem stanju upovedenih dveh oseb iz njenega pogovora v odlomku? Katera osebnost je po vašem mnenju prikazana bolj dramatično in zakaj? Kako si razlagate, da Sonja med pogovorom preide od vikanja v tikanje? Zakaj Sonjo tako zelo skrbi izvir denarja, ki ga je Raskolnikov dal Katerini Ivanovni? Kakšen je odziv Raskolnikova na to skrb? Kako bi odlomek umestili v zgodbeno linijo romana in ga na podlagi te svoje umestitve ustrezno naslovili?

Pazite na jezik, zgradbo in slog svojega pisanja.
Esej naj obsega od 700 do 1000 besed.

Priloga k izpitni poli 1

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. 416–418.

Sonja je plosknila z rokami.

»Ali je mogoče, da je vse to resnica? Moj bog, kakšna resnica neki! Kdo bi to verjel? In kako to, kako to, da daste zadnje, kar imate, ubijali pa ste zato, da bi ropali? Ah!« je nenadoma vzkliknila, »tisti denar, ki ste ga dali Katerini Ivanovni... tisti denar... Moj bog, je mar tudi tisti denar...«

»Ne, Sonja,« ji je urno segel v besedo, »to ni bil tisti denar, pomiri se! Poslala mi ga je mati po nekem trgovcu in sem ga prejel, ko sem bil bolan, prav tisti dan, ko sem ga dal... Razumihin je videl... ta ga je tudi sprejel namesto mene... Ta denar je bil moj, moj lastni denar.«

Sonja ga je dvomeče poslušala in se na vso moč trudila, da bi kaj razumela.

»Tisti denar pa... saj niti ne vem, ali je bilo tam tudi kaj denarja,« je dodal tiho in kakor zamišljeno, »denarnico sem ji takrat snel z vratu, irhovinasto... takšno polno, nabasano denarnico... a nisem pogledal vanjo; najbrž nisem utegnil... Stvari pa, same zapestne gumbe in verižice, vse te stvari in denarnico sem skril pod kamen na nekem dvorišču na V-skem prospektu, že drugo jutro... Še zmerom je vse tam.«

Sonja je poslušala z očmi in ušesi.

»No, zakaj ste jo potem... kakor ste rekli... da bi jo oropali, nato pa niste nič vzeli?« je hitro vprašala, kakor da se oprijema rešilne bilke.

»Ne vem... Nisem se še odločil, ali vzamem tisti denar ali ne,« je odgovoril in se spet nekam zamislil, a se je nenadoma ovedel ter se spet hitro in kratko nasmehnil. »Eh, kakšno neumnost sem zdaj zinil, kaj?«

Sonja je že prešinila misel: »Ali je blazen?« Vendar jo je takoj opustila: ne, nekaj drugega bo. Nič, prav nič ni razumela!

»Veš, Sonja,« je na lepem rekel kakor po nekem navdihu, »veš, kaj ti bom rekel: ko bi bil ubijal le zato, ker sem bil lačen,« je nadaljeval, poudarjajoč vsako besedo in skrivnostno, vendar odkrito gledajoč vanjo, »potem bi bil zdaj... srečen! Da boš vedela!«

»In kaj imaš... in kaj bi imela od tega,« je zavpil čez trenutek kar z nekakšnim obupom, »kaj bi imela od tega, če bi zdaj priznal, da sem naredil grdobijo? Kaj bi imela od tega bedastega zmagoslavja nad menoj? Ah, Sonja, zdaj nisem prišel k tebi zaradi tega!«

Sonja je že spet hotela nekaj reči, a si je premislila.

»Snoči sem te vabil s seboj prav zato, ker si mi ostala samo še ti.«

»Kam si me vabil?« je plaho vprašala.

»Ne krast in ne ubijaj, pomiri se, zato že ne,« se je zajedljivo nasmehnil, »nisva iste sorte... In veš, Sonja, da sem šele zdaj, šele pravkar doumel, kam sem te vabil snoči? Snoči pa še sam nisem vedel, kam te vabim. Vabil sem te samo zaradi nečesa in prišel sem samo zaradi nečesa: da me ne zapustiš. Saj me ne boš, Sonja?«

Stisnila mu je roko.

»In zakaj, zakaj sem ti povedal, zakaj sem ti razkril?« je hip nato obupano vzkliknil in jo pogledal neizmerno trpeče. »Zdaj pa čakaš, da ti razložim, Sonja, sediš in čakaš, vidim; a kaj naj ti rečem? Nič ne boš razumela, le namučila se boš vsa... in to zaradi mene! Viš jo, zdaj joka in me spet objema – le zakaj me objemaš? Zato, ker sam tega nisem prenesel in sem prevalil na drugega: ‚Še ti trpi, da bo meni laže!‘ Pa moreš ljubiti takega nizkotneža?«

»Ali mar ne trpiš tudi ti?« je zavpila Sonja.

Spet mu je isto čustvo kakor val zalilo dušo in jo spet za hip omehčalo.

»Sonja, jaz imam hudobno srce, zapomni si to: s tem je mogoče marsikaj pojasniti. Prav zato, ker sem hudobnež, sem prišel. So tudi taki, ki ne bi prišli. Jaz pa sem strahopetec in... nizkotnež! A dobro, zdaj ne gre za to! Zdaj je treba govoriti, pa ne znam začeti...«

Utihnil je in se zamislil.

»Eh, nisva iste sorte!« je spet zavpil. »Nisva dober par. In zakaj, zakaj sem prišel? Tega si nikoli ne odpustim!«

»Ne, ne, prav je, da si prišel!« je vzkliknila Sonja, »boljše je, da sem zvedela! Veliko boljše!«

■ IZPITNA POLA 2

Pozorno preberite izhodiščno besedilo.

1. Ali so zapisane trditve **skladne** z vsebino izhodiščnega besedila?
(Podčrtajte DA ali NE.)

Zavod za gluhe in naglušne v Ljubljani je decembra 2001 praznoval stoletnico.
DA NE

Prvi začetki izobraževanja gluhih na Slovenskem segajo v drugo polovico 19. stoletja.
DA NE

Vprašanju, kako omogočiti gluhim vstop v družbo, se tudi danes ne moremo izogniti.
DA NE

Stoletni most iz tišine je naslov jubilejnega šolskega glasila.
DA NE

Zavod danes izvaja logopedsko dejavnost za 600 otrok in mladostnikov iz vse Slovenije.
DA NE

Zaradi pomanjkanja denarja zavodovih prostorov za Bežigradom niso zgradili skladno s prvotnimi načrti.
DA NE

(3 točke)

2. Na črto zapišite številki odstavkov, ki bi ju lahko poimenovali z izbranimi podnaslovoma.

a) Prireditve ob praznovanju jubileja _____

b) Zavod kot sodobna vzgojno-izobraževalna in zdravstvena ustanova _____

(2 točki)

3. Povedi smiselno **dopolnite** glede na **6. odstavek** izhodiščnega besedila.

Za enakovredno _____ slušno in govorno prizadetih ljudi v družbo je

zelo pomembna tudi primerna _____ . Zavod za gluhe in naglušne v

Ljubljani omogoča otrokom in mladostnikom s težavami sluha in govora izobraževanje od

_____ obdobja do zaključka _____ .

Zdravstvena enota zavoda izvaja _____ dejavnost, namenjeno

_____ govornih motenj. Strokovni delavci zavoda pripravljajo in izvajajo tudi tečaje

_____ ter številne _____ in _____ programe. Ti so

namenjeni _____ gluhih otrok ter _____ in _____ rednih šol.

(6 točk)

4. Naslov izhodiščnega besedila

- je metaforičen.
- izraža temo.
- je polemičen.
- poimenuje osebe.
- je ironičen.

(Podčrtajte samo eno možnost.)

(2 točki)

5. V vsaki vrsti izberite in podčrtajte samo eno rešitev.

Izhodiščno besedilo je

- javno/zasebno.
- praktičnosporazumevalno/strokovno/publicistično/uradno/uradovalno.
- enogovorno/dvogovorno.

(3 točke)

6. Povedi razvrstite glede na **zaporedje dogodkov v izhodiščnem besedilu**. Vrstni red zaznamujte s številkami pred povedmi.

_____ Praznovanje smo sklenili 6. decembra 2000 z veliko kulturno prireditvijo v Cankarjevem domu.

_____ Dejavnost zavoda se je razširila po drugi svetovni vojni z ustanovitvijo vajeniške šole.

_____ Zgradbo na Zaloški cesti so slovesno odprli 28. oktobra 1900.

_____ Sredi šestdesetih let 20. stoletja so se gojenci in osebje preselili v nove prostore na Vojkovi ulici za Bežigradom.

_____ Med dolgoletnim predvojnim ravnateljevanjem Frana Grma je zavod doživel svoj prvi razcvet.

_____ Leto 2000 je bilo v znamenju praznovanja stoletnice zavoda.

(3 točke)

7. Kateri način **razvijanja teme** prevladuje v 7. odstavku? Odgovor utemeljite z navedbo ene značilnosti izbranega načina.

– način razvijanja teme: _____

– navedba ene značilnosti: _____

(3 točke)

8. Glede na sporočevalni namen je priloženo besedilo predvsem

zagotavljalno/čustveno/pozivno/prikazovalno/poizvedovalno/izvršilno.

(Podčrtajte samo en odgovor.)

(1 točka)

9. V eni povedi **utemeljite**, čemu v besedilu prevladuje objektivno ubeseditveno stališče.

(4 točke)

10. Avtorica se v besedilu tudi razodeva. Prvine njene subjektivnosti ponazorite z izpisom dveh izrazov iz prvega odstavka.

(2 točki)

11. a) Na črto **izpišite** vse prevzete besede iz prve povedi 7. odstavka.

b) Podčrtajte samo en odgovor.

Glede na stopnjo prilagojenosti slovenskemu knjižnemu jeziku so te besede

- sposojenke.
- tujke.
- citatne besede.

(2 točki)

12. Na črte pred prevzetimi besedami **vpišite številke** ustreznih pomenskih razlag iz desnega stolpca. (Dvema prevzetima besedama ne ustreza nobena izmed zapisanih razlag.)

_____ rehabilitacija	1	veda o govornih motnjah in njihovem odpravljanju, zdravljenju
_____ hospitacija	2	oblika načrtnega, premišljenega dejanja, ravnanja ali mišljenja za dosego kakega cilja; način, postopek
_____ metoda	3	postavitev v prejšnje stanje; usposobitev telesno ali duševno prizadetega za normalno življenje, določeno delo, poklic
_____ hospitalizacija	4	vidna predstavitev, upodobitev
_____ logopedija	5	urejanje, ureditev; prizadevanje, da kaj pravilno, ustrezno deluje
_____ psihologija	6	splošni nauk o metodah poučevanja
_____ regulacija	7	prisostvovanje pouku za pridobivanje pedagoških izkušenj
_____ akustika	8	sprejem (koga) v bolnišnico

(4 točke)

13. Katera izmed besed *gluhost*, *gluhec*, *gluhonemnica*, *gluhota* je nastala iz dvodelne besedotvorne podstave?

(2 točki)

14. Zakaj besede, navedene v 13. nalogi, uvrščamo v isto besedno družino?

(2 točki)

15. Samo ena izmed zapisanih pomenskih razlag pripada frazemu *Govoril je gluhim ušesom*. Podčrtajte jo.
- Govoril je ljudem, ki ne slišijo.
 - Prepričeval je ljudi, ki se ne dajo prepričati.
 - Govoril je neznanim ljudem.
 - Govoril je pretiho, da bi ga ljudje slišali.

(3 točke)

16. **Obkrožite** črko pred povedjo, v kateri je raba pridevnika *gluh* slogovno nezaznamovana.

- a) *Gluh je bil za vse naše prošnje.*
- b) *Obdajal jih je gluh gozd.*
- c) *Fant je gluh na obe ušesi.*
- č) *Njeni prsti so gluhi za bolečino.*

(2 točki)

17. Poved *Deklica je že od rojstva gluha* preoblikujte tako, da bo v povedku uporabljen zanikan polnopomenski glagol. (Ne spreminjajte pomena povedi.)

(3 točke)

18. Iz nedoločnikov na levi strani **tvorite** deležnike stanja na -č za moški spol v imenovalniku množine.

- slišati* _____
- govoriti* _____
- brati* _____
- pisati* _____
- videti* _____
- hoditi* _____
- peti* _____
- misliti* _____

(3 točke)

19. Podčrtanima besedama v naslednjih povedih določite besedno vrsto in stavčnočlensko vlogo.

- a) Sliščji si težko predstavljamo, kako je biti gluh.
- b) Sliščji ljudje si težko predstavljamo, kako je biti gluh.

	BESEDNA VRSTA	STAVČNI ČLEN/DEL STAVČNEGA ČLENA
POVED a)		
POVED b)		

(4 točke)

20. Iz druge povedi 2. odstavka izpišite vse pridevniške besede.

(3 točke)

21. Besede in besedne zveze v oklepajih postavite v ustrezno sklonsko obliko.

Prvo gluhozemnico v Ljubljani so zgradili šele leta 1900 z denarno podporo (Ignacij Holzapfel) _____, pravi razcvet pa je ustanova

doživela z (ravnatelj Fran Grm) _____, ki jo je vodil

polnih sedemtrideset let. V (šestdeseta leta) _____ 20. stoletja se je

ustanova preselila v nove prostore za Bežigradom. Ob stoletnici ustanovitve pred (dve leti)

_____ se je zavod predstavil slovenski javnosti s (številne dejavnosti)

_____, praznovanje pa se je sklenilo (mesec december)

_____ z nastopi (gojenci) _____ in (slovesna prireditev)

_____ v Cankarjevem domu v Ljubljani.

(6 točk)

22. **Tvorite štiri enostavčne povedi**, v katerih bo imela beseda *gluhozemnica* stavčnočlensko vlogo

– osebk:

– predmeta:

– povedkovega določila:

– desnega neujemalnega prilastka:

(9 točk)

23. Enakovredno skladijsko razmerje med stavkoma v zapisani povedi zamenjajte z neenakovrednim in spremenjeno poved v celoti zapišite. Ne spreminjajte vrstnega reda stavkov v povedi.

Leta 1952 je bil ustanovljen tudi avdiološki oddelek, saj je napredek tehnike omogočil slušne in govorne vaje z elektroakustičnimi napravami.

(3 točke)

24. Popravite slogovne ohlapnosti v podčrtanih delih povedi. Popravke vpišite nad vrstico.

Leta 1964 se je začela novogradnja objektov na Vojkovi ulici za Bežigradom.

Leta 1895 je tedanja deželna vlada določila, da je potrebno v Ljubljani odpreti šolo za gluhe otroke obeh spolov.

(2 točki)

25. V naslednji povedi manjka ločilo. Vpišite ga.

Navadno mislimo, da je gluhotata izguba nečesa zelo pomembnega in pogosto pomilujemo ljudi, ki ne slišijo.

(2 točki)

26. **Trem** pravopisno neustreznim tvorjenkam dodajte pravilne zapise.

osnovnošolski _____
poklicno izobraževalni _____
100 letnica _____
elektroakustičen _____
razvojno raziskovalni _____
božično-novoletni _____

(3 točke)

27. V samostalnikih obkrožite naglašeni samoglasnik in poimenujte naglasni tip, po katerem se ravna pri sklanjanju.

Naglasni tip:

u s t a n o v a _____
r a z r e d _____
l j u d j e _____

(3 točke)

28. Iz prve povedi 7. odstavka izpišite vse nenaglašene besede. Kako jih imenujemo?

(2 točki)

29. V dopolnjevalnih stavkih podčrtajte naveznike, v osnovnih pa besede, na katere se navezujejo.
- Slišišči pogosto pozabljajo na težave, ki jih imajo gluhi ljudje.
 - Gluhonemnica je bila zgrajena septembra 1900, slovesno pa so jo odprli 28. oktobra istega leta.
 - Gluhi otroci so lahko v šoli zelo uspešni, če so učni programi prilagojeni njihovim potrebam.

(6 točk)

30. V preglednici zaznamujte s križcem besedno vrsto, s katero je izraženo navezovanje v povedih iz 29. naloge.

POVED	samostalniška beseda	pridevniška beseda	glagol	prislov	predlog	veznik	členek	medmet
<i>Slišišči pogosto ...</i>								
<i>Gluhonemnica je ...</i>								
<i>Gluhi otroci ...</i>								

(3 točke)

31. Predstavljate si, da ste član/članica šolskega novinarskega krožka. Vaša šola praznuje pomembno obletnico. Za šolsko glasilo morate napisati poročilo o poteku sklepne prireditve. Besedilo naj obsega 120–140 besed, vanj pa vključite izmišljene podatke o kraju in času prireditve, povabljenicah, kulturnem programu, izvajalcih ipd. Upoštevajte značilnosti, ki veljajo za pisanje takega poročila.

(24 točk)

STO LET ZAVODA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE LJUBLJANA

BRIGITA URH

- 1** Slišiš si težko predstavljamo, kako je biti gluhi. Težko razumemo življenje brez sluha in razumljivega govora. Navadno mislimo, da je gluhoti izguba nečesa zelo pomembnega in pogosto pomilujemo ljudi, ki ne slišijo. Najbrž pa večina majhnih gluhih otrok nima občutka, da so prikrajšani za nekaj pomembnega, vsaj dotlej ne, dokler se ne začnejo primerjati s sliščimi vrstniki in dokler ne začnejo sprejemati mnenja sliščega okolja.
- 2** Prvi začetki izobraževanja gluhih pri nas segajo že v prvo polovico 19. stoletja, ko je bil ustanovljen zasebni zavod za gluhotne v Gorici, nekoliko kasneje pa šola za gluhe deklice v Šmihelu pri Novem mestu. Leta 1895 je tedanja deželna vlada določila, da je treba v Ljubljani odpreti šolo za gluhe otroke obeh spolov.
- 3** »Gluhotnemnica v Ljubljani je dograjena,« je poročal časopis Slovenec 21. septembra leta 1900 in tako objavil začetek delovanja ustanove za izobraževanje gluhih in naglušnih otrok. Zgradbo na Zaloški cesti 5 so slovesno odprli in blagoslovili 28. oktobra 1900. Zavod so zgradili predvsem s sredstvi Ignacija Holzapfla, dekana iz Ribnice, ki je za postavitev namenil svoje premoženje. Gluhotnemnica je delovala 5 let kot zasebni zavod, leta 1905 pa je postala državni zavod za gluhe. Leta 1907 je postal ravnatelj zavoda Franc Grm, ki je opravljal to funkcijo polnih 37 let. V času Grmovega vodenja je zavod doživel svojo zlato dobo in postal eden najbolje urejenih zavodov za gluhe v nekdanji Jugoslaviji. V šolskem letu 1937/38 so v šolo uvedli t. i. pripravljalni razred, v katerega so začeli sprejemati predšolske otroke. Dejavnost zavoda se je razširila po drugi svetovni vojni z ustanovitvijo vajeniške šole za poklicno izobraževanje gluhe mladine ter z začetkom logopedске dejavnosti. Leta 1952 pa je bil ustanovljen še avdiološki oddelek, saj je bilo s prvimi elektroakustičnimi napravami omogočeno izvajanje slušnega in govornega treninga.
- 4** Leta 1964 se je začela novogradnja objektov na Vojkovi ulici za Bežigradom, a je bilo zaradi pomanjkanja denarja zgrajenih le polovica prvotno načrtovanih objektov, v katere so se dve leti pozneje z Zaloške 5 preselili gojenci in osebje.
- 5** Ko listamo po zapisih iz raznih obdobij delovanja zavoda, lahko beremo o življenju v njem, o otrocih, učiteljih, njihovih skupnih uspehih. Beremo pa tudi o težavah, ki, čeprav stare več desetletij, zvenijo tako kot današnje. Kot pred sto leti se tudi danes ukvarjamo s problemom, kako omogočiti gluhim vstop v družbo in kako jim zagotavljati vse pravice posameznika.
- 6** V okviru zavoda imamo organiziran vrtec, osnovno šolo, srednjo šolo za vso Slovenijo, dom in rejništvo ter avdiologopedsko dejavnost. Različne vzgojno-izobraževalne programe vsak dan obiskuje 170 gluhih in naglušnih ter 30 sliščih otrok in mladostnikov v vrtcu, osnovni in srednji šoli, z mobilno službo pa obravnavamo še 173 gluhih in naglušnih, ki se izobražujejo v rednih šolah. V okviru zdravstvene enote izvajamo logopedsko dejavnost za 600 otrok in mladostnikov z govornimi težavami. V zavodu je zaposlenih 125 delavcev, med njimi 97 učiteljev, vzgojiteljev in drugih strokovnjakov, ki so nosilci strokovnega razvoja in uspešne pedagoške prakse. Druge dejavnosti, ki jih izvajamo, vsebinsko ter strokovno dopolnjujejo osnovne vzgojno-izobraževalne in rehabilitacijske programe. Pripravljamo in izvajamo razvojno-raziskovalne naloge iz metodike in didaktike dela z gluhih, proučujemo, razvijamo in širimo znakovni jezik, pripravljamo in izvajamo izobraževalne in svetovalne programe za starše, vzgojitelje in učitelje rednih šol, izvajamo tečaje znakovnega jezika, prilagajamo programe na vseh stopnjah izobraževanja, omogočamo hospitacije študentom pedagoških, medicinskih in družboslovnih smeri študija ter načrtno razvijamo različne načine izobraževanja otrok in mladostnikov s težavami na področju sluha, govora in jezika.
- 7** Pomembnemu jubileju smo lani namenili veliko pozornosti z organizacijo in izvedbo vrste prireditev ter z izdajo različnih publikacij. Sodelovali smo na modni reviji srednjih tekstilnih šol Slovenije Moda kot mavrica, organizirali smo predstavitev umetniških skupin gluhih na prireditvi Gledališče gledalce išče, razstavo o zgodovini zavoda v prostorih Mestnega muzeja, likovno kolonijo, literarni natečaj, filatelistično razstavo ob izdaji spominskega poštnega žiga, dan odprtih vrat ter božično-novoletni sejem s prodajo izdelkov učencev. Ob tej priložnosti smo izdali jubilejno številko šolskega glasila Naš prijatelj, dijaški časopis Planet OFF s priložo o zgodovini zavoda, koledar z motivi otroških risb, novoletno voščilnico in žepni koledarček ter strokovno revijo Cogito. Praznovanje smo sklenili s kulturno prireditvijo s simboličnim naslovom Stoletni most iz tišine 6. decembra v Cankarjevem domu.

Rešitve

IZPITNA POLA 1

RAZPRAVLJALNI ESEJ

RASKOLNIKOV, RAZUMIHIN IN SVIDRIGAJLOV

V eseju je kandidat skušal

A označiti Raskolnikova, Razumihina in Svidrigajlova;

2 + 2 + 2 točki

za **oznake**, npr.: Raskolnikov je dvojne narave: po eni strani je osoren, čemeren, prevzeten, melanholičen in nezaupljiv, po drugi pa velikodušen, dober, iskren do sebe in drugih; Razumihin je realen, zanesljiv prijatelj, deluje umirjeno in pomirjajoče, pripravljen je pomagati ljudem v stiski, pozitivno razmišlja in načrtuje prihodnost; Svidrigajlov je razuzdan, zvit, zdolgočasen, goljufiv, ženskar, razmetava tuji denar, zna pa biti tudi velikodušen do otrok in prizanesljiv do ljudi v stiski;

(1 + 1 + 1 točka)

za **enostransko ali skopo oznako**, npr.: Raskolnikov je samosvoj in čudaški;

(0 točk)

samo za opis;

6 točk

B ugotoviti, kako se njihove življenjske poti v zgodbi prepletajo;

2 + 2 + 2 točki

za **povzetek prepletanja njihovih življenjskih poti**, npr.: Raskolnikova in Razumihina povezuje usoda revnega študenta. Oba zaradi finančnih težav opustita študij, vendar svoj problem rešujeta različno. Raskolnikova v pomanjkanju vznemirjajo nove ideje in jih hoče preizkusiti, Razumihin je bolj usmerjen v reševanje težav s samopreživljanjem. Tako pot ponudi tudi Raskolnikovu, vendar jo ta zavrne. Razumihin skrbi za Raskolnikova, spremlja njegovo agonijo, sluti, kaj se je z njim zgodilo, pomaga njegovi sestri in materi, za vse išče in predlaga možnosti reševanja iz revščine. Prijatelja ne zapusti niti po obsodbi; Usodo Raskolnikova in Svidrigajlova povezuje Dunja. Za Raskolnikova je Svidrigajlov nevaren razuzdanec in nemoralnež, ki skuša Raskolnikova izrabiti, da bi si pridobil njegovo sestro. Dunji ponuja denar. Raskolnikov se njegovi ponudbi upre, čeprav Svidrigajlov ve za njegov zločin. Tudi Dunja Svidrigajlova odločno zavrne. Razumihin in Svidrigajlov se v romanu le bežno srečata, poznata se posredno. Razumihinu o Svidrigajlovu kot nevarnem človeku pripoveduje Raskolnikov, Svidrigajlov ima o Razumihinu pozitivno mnenje, saj predlaga Sonji, naj pri njem pusti denar;

(1 + 1 + 1 točka)

samo za **določitev razmerja oziroma za povzemanje zgodb posameznih junakov**, npr.: Raskolnikov in Razumihin sta revna študenta in prijatelja, Raskolnikov se do njega obnaša nepredvidljivo, vendar ga Razumihin v stiski ne zapusti. Razumihin je za Svidrigajlova zanesljiv človek, Svidrigajlov pa za Razumihina nevaren;

6 točk

C z etičnega stališča komentirati in primerjati razplet njihovih usod;

do 3 + do 3 + do 3 točke

za **komentiranje razpleta njihovih usod**, npr.: Raskolnikov končno spozna, da je ubil tudi sebe, saj je sledil etično nevzdržni ideji. Ne odloči se za samomor, temveč za prestajanje kazni. S trpljenjem se očisti in v ljubezni do Sonje odkrije novo življenje; Svidrigajlov je človek skrajnosti, zanika etične norme, vendar na drugi ravni. Prepušča se uživaštvu, ko pa mu načrt v zvezi z Dunjo ne uspe, se odloči za samomor, vendar s sabo ne potegne v pogubo tudi drugih; Razumihin je uravnovešen, ves čas je odprt za druge, pristaja na splošno sprejeta etična načela, zato ne zaide v skrajnosti in najde pot v ustvarjalno življenje z Dunjo;

(po 1 + po 1 + po 1 točka)

za **navajanje skromnih etičnih presoj**, npr.: Raskolnikov je naredil prav. / Spozna zmoto in sprejme kazen. / Svidrigajlov napravi obračun s svojim zavoženim življenjem in napravi samomor;

- do 4 točke za **primerjavo**, npr.: Raskolnikov in Svidrigajlov sta človeka skrajnih odločitev. Oba zavračata veljavne družbene norme: prvi si prizadeva reševati družbeno-etične probleme, drugi pa išče srečo v čutnem uživanju. Med vsemi tremi je najbolj življenjski in razumen Razumihin, saj hodi sprejemljivo pot med idejno in uživaško skrajnostjo;
- (do 2 točki) za **primerjavo brez razlage ali utemeljevanja**, npr.: Raskolnikov in Svidrigajlov vsak po svoje ravnata etično sporno, Razumihin pa je drugačen. / Raskolnikov se reši, Svidrigajlov pa se ne more;

13 točk

Č utemeljiti, ali je za usodo Raskolnikova pomembnejši Razumihin ali Svidrigajlov;

- do 5 točk za **utemeljitev pomembnosti**, npr.: Za usodo Raskolnikova je pomembnejši Svidrigajlov, saj se glavna oseba romana zaradi njegovega ravnanja etično razvije. Raskolnikovu ponudi možnost, da se reši iz nezavidljivega položaja, ker mu zagotavlja molk o zločinu in celo pobeg, v zameno pa zahteva sestrično vdajo. Z zavrnitvijo Svidrigajlova pa Raskolnikov sprejme obsodbo za storjeno dejanje in se odloči za pot priznanja in kazni. / Za Raskolnikova je pomembnejši Razumihin, saj je ta ves čas njegov prijatelj, zaupa mu. Razumihin s svojim življenjem Raskolnikovu odgrinja možnost druge izbire in s tem bistveno pripomore k njegovemu odkritju novega življenja med prestajanjem kazni;
- (do 3 točke) za **preprosto utemeljevanje**, npr.: Za Raskolnikova je pomembnejši Svidrigajlov, ker ga ne izda in ker ga pripravi do odločanja med samomorom in samoovadbo. / Za Raskolnikova je pomembnejši Razumihin, ker ga ves čas podpira kot prijatelj;

- (1 točka) samo za navedbo osebe.

5 točk

POZOR!

- Ocenjevanje nalog z **manj kot 600 besedami**:
 - vsebina: točke dodajamo po točkovniku,
 - jezik: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo sorazmerno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 5	do 5
449–300	do 4	do 4	do 4
299–150	do 2	do 2	do 1
pod 150	do 1	do 1	0

INTERPRETATIVNI ESEJ

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen (odlomek)

Fjodor M. Dostojevski: Zločin in kazen. Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997. 416–418.

V eseju je kandidat skušal

A prikazati duševno stanje Sonje in Raskolnikova v odlomku;

- do 6 + do 6 točk za **kakovosten prikaz z razlaganjem in utemeljevanjem**, npr.: Sonja je osupla, prestrašena in nejeverna, saj je priznanje Raskolnikova v popolnem nasprotju s podobo, ki si jo je bila ustvarila o njem. Nejevera prerašča v zgroženo spoznanje resnice. Njeno pozorno tehtanje besed Raskolnikova kaže, da si želi najti razumno razlago njegovega dejanja, saj se kot rešilne bilke oklepa dejstva, da se mladenič ni okoristil s starkinim denarjem. Dejanja Raskolnikova ne more razumeti, lahko pa ga sprejme pod okrilje svoje vseodpuščajoče ljubezni;

(do 3 + do 3 točke) za prikaz s preprostejšo razlago oziroma utemeljevanjem, npr.: Sonja je spočetka nejeverna, kasneje pa prestrašena, to lahko sklepamo iz njenih besed, hitrosti njenega govora in številnih vzklikov;

(do 1 + do 1 točka) samo za navajanje ugotovitev;

12 točk

B utemeljiti, čigava duševnost je prikazana bolj dramatično;

do 6 točk

za **primerjavo** z razvito, večstopenjsko utemeljitvijo, npr.: Bolj dramatično je prikazana duševnost Raskolnikova; Sonja je sicer prestrašena in zgrožena, kar lahko razberemo iz ploska njenih rok, dvomečih pogledov in njenih pretrganih stavkov, vendar ostajata njena ljubezen in želja pomagati ves čas nespremenjeni. Duševnost Raskolnikova v nasprotju s Sonjino notranjo trdnostjo ves čas sunkovito niha – med tiho zamišljenostjo, posmehom ter obupom, ki se izraža z vpijem, usmiljenjem do Sonje, željo po človeški bližini in toplini, željo po izpovedi, ki bi mu olajšala notranje trpljenje, ter prezirom do svoje strahopetnosti in nizkotnosti. Išče Sonjino bližino, vendar jo hkrati zavrača, saj ga je obremenjena vest odtujila od okolice, sebe samega in celo od Sonje, v kateri je zaslutil moč brezmejne ljubezni;

(do 4 točke)

za primerjavo s preprosto utemeljitvijo oziroma izbiro in utemeljitev Sonjine duševnosti kot bolj dramatične, npr.: Bolj dramatično je prikazana osebnost Raskolnikova, saj ves čas omahuje med zamišljenostjo, obupom in prezirom do samega sebe;

(do 2 točki)

samo za preprosto primerjavo, npr.: Sonja je veliko bolj dramatična kot Raskolnikov;

6 točk

C razložiti, zakaj Sonja med pogovorom preide od vikanja v tikanje;

do 4 točke

za **kakovostno, kompleksno razlago**, npr.: Sonja je Raskolnikova spoznala kot velikodušnega izobraženega mladeniča, svoj zadnji denar je žrtvoval za pokop njenega očeta in se je spoštljivo vedel tudi do nje, ki je veljala za "padlo žensko", zato ga neizmerno spoštuje. Ko se ji Raskolnikov izpove, intuitivno začuti, da sta si podobna v trpljenju, zato ga začne tikati. Sonja je namreč žrtvovala samo sebe zaradi ljubezni in usmiljenja do drugih, vendar zaradi svoje "zavrženosti" hudo trpi. Od misli na samomor jo odvrta zgolj skrb za otroke Katerine Ivanovne;

(do 2 točki)

za skopo, posplošeno razlago, npr.: Sonja Raskolnikova vika, ker ga spoštuje kot izobraženca in dobrotnika njene družine, njegova izpoved pa ju zbliža, zato ga začne tikati;

4 točke

Č razložiti Sonjino skrb glede izvira denarja, ki ga je Raskolnikov dal Katerini Ivanovni, in odziv Raskolnikova;

do 2 + do 2 točki

za **trditev z ustrezno razlago**, npr.: Sonja trpi, ker mora družini pomagati z nečastno zasluženim denarjem, zato se zgrozi ob misli, da je bil njen oče pokopan z ukradenim denarjem. Raskolnikov doume njeno stisko, zato jo hiti miriti, da je bil to njegov lastni denar, in se pri tem celo sklicuje na Razumihina. Podzavestno čuti, da noben časten človek ne bi hotel reševati svojih življenjskih težav z ukradenim denarjem, saj se tudi sam ne bi nikoli okoristil z Dunjino žrtvijo;

4 točke

D umestiti odlomek v zgodbeno/zgradbeno linijo romana in ga ustrezno nasloviti;

do 2 točki

za **umestitev v zgodbeno/zgradbeno linijo**, npr.: Pogovor med Sonjo in Raskolnikovom je vrh romana, notranja stiska Raskolnikova se stopnjuje do neznosnosti, zato se odloči za izpoved;

(1 točka)

npr.: druga polovica romana / 4. poglavje 5. dela;

do 2 točki

za **ustrezen naslov odlomka**, povezan z umestitvijo;

(1 točka)

za naslov brez povezave z umestitvijo;

(Če je naslov samo na začetku eseja, 0 točk.

Naslov in njegova utemeljitev morata biti zapisana v eseju!)

4 točke

E * do 5 točk za ustvarjalnost kandidatove ubeseditve – ob upoštevanju **celostnih meril** za prav dobro ali odlično oceno in kadar ocenjevalec presodi, da so v eseju naslednje prvine:

- do 2 točki za splošen vtis o vsebinski izvirnosti oziroma prepričljivosti, čeprav ni razpravjal o vseh navedenih vprašanjih;
- 1 točka za izvirne učinke v zgradbi (samo kadar kandidat doseže najmanj 2 standardni točki za zgradbo);
- do 2 točki za izviren, domiselni slog (npr.: raba osebno izbranega besedišča, uspešni poskusi figurativnega oblikovanja – samo, kadar kandidat doseže vsaj 6 točk za jezikovno pravilnost).

5 točk

POZOR!

• Ocenjevanje nalog z manj kot 600 besedami:

- a) vsebina: točke dodajamo po točkovniku,
- b) jezik: število možnih točk za jezikovno pravilnost, slog in zgradbo sorazmerno znižujemo, in sicer:

Število besed	Jezik. p.	Slog	Zgradba
600–450	do 6	do 3	do 2
449–300	do 4	do 2	do 2
299–150	do 2	do 1	0
pod 150	do 1	do 1	0

IZPITNA POLA 2

Splošna navodila

Polovičnih točk ni. Pri neupoštevanju navodil (npr. pri podčrtovanju/obkroževanju večjega števila primerov, kakor je predpisano) se naloga točkjuje z 0 točkami. Kandidat dobi predvideno točko za jezik samo, če so vsi odgovori v nalogi vsebinsko in jezikovno pravilni. Vsebinsko napačen in jezikovno pravilen odgovor je 0 točk.

- NE
NE
DA
NE
DA
DA
(2 pravilni trditvi = 1 točka, 3, 4 = 2 točki, 5, 6 = 3 točke) **3 točke**
- a) 7
b) 6 (1 + 1) **2 točki**
- vkjučevanje/vključitev, izobrazba, predšolskega/otroškega, srednje šole, logopedsko/avdiologopedsko, odpravljanju/zdravljenju/popravljanju/odpravljanju in zdravljenju, znakovnega jezika, izobraževalne (in) svetovalne/svetovalne (in) izobraževalne, staršem/izobraževanju, učiteljem (in) vzgojiteljem/vzgojiteljem (in) učiteljem (4 smiselne dopolnitve = 1 točka, 5–6 = 2 točki, 7–9 = 3 točke, 10–11 = 4 točke, 12–13 = 5 točk, 14 = 6 točk; pravopisno neustreznih vpisov ne upoštevamo) **6 točk**
- izraža temo. **2 točki**
- javno, publicistično, enogovorno (1 + 1 + 1) **3 točke**

* Zadnja točka pri interpretativnem eseju se ocenjuje variantno, npr. če so ustvarjalnosti namenjene 3 točke, se 2 točki prerazporedi na vsebino.

6. 6
3
1
4
2
5
(vse ali nič) **3 točke**
7. pripovedovanje/poročanje
glagoli v pretekliku, časovno sosledje, sobesedilna spetost, zgoščeno naštevaje dejstev, nizanje dogodkov ...
(2 + 1) **3 točke**
8. prikazovalno. **1 točka**
9. *Po smislu, npr.:* Objektivno ubeseditveno stališče je povezano z namenom besedila, tj. s prikazovalno vlogo, saj nas želi predvsem seznaniti z zgodovino in dejavnostjo zavoda ter njegovim današnjim pomenom. / Avtor hoče/skuša/želi stvarno prikazati/predstaviti dejavnost/pomen/razvoj zavoda.
(3 + 1 točka za jezikovno pravilnost; nepopolni odgovori, ki vsebujejo omembo namena besedila brez utemeljitve, se točkujejo z 2 točkama; primer: Pisec je imel tak namen. / To ustreza piščevemu namenu.) **4 točke**
10. *Npr.:* pomilujemo, razumemo, mislimo, najbrž, vsaj, zelo, težko, si težko predstavljamo ...
(1 + 1) **2 točki**
11. a) jubileju, organizacijo, publikacij (1 točka – vse ali nič)
b) sposojenke (1 točka) **2 točki**
12. 3
7
2
8
1
/
5
/
(3 pravilne rešitve = 1 točka, 4–5 = 2 točki, 6–7 = 3 točke, 8 = 4 točke) **4 točke**
13. gluhonemnica **2 točki**
14. *Po smislu, npr.:* zaradi skupnega korena gluh-/zaradi korena besede **2 točki**
15. Prepričeval je ljudi, ki se ne dajo prepričati. **3 točke**
16. c) **2 točki**
17. Deklica že od rojstva ne sliši.
(Deklica od rojstva ne sliši 2 točki.) **3 točke**
18. slišēči
govoreēči
beroēči
pišoēči
videēči
hodeēči
pojoēči
misleēči
(4 pravilne oblike = 1 točka, 5, 6 = 2 točki, 7, 8 = 3 točke) **3 točke**
- 19.
	BESEDNA VRSTA	STAVČNI ČLEN/DEL STAVČNEGA ČLENA
POVED a)	samostalniška beseda	osebek
POVED b)	pridevniška beseda	levi ujemalni prilastek/levi prilastek/prilastek
- (1 + 1 + 1 + 1) **4 točke**
20. 1895, tedanja, deželna, gluhe, obeh
(za 2 pravilna izpisa = 1 točka, 3, 4 = 2 točki, 5 = 3 točke) **3 točke**

7.2 USTNI DEL IZPITA

Primeri ustnega vprašanja

Josip Jurčič (1844–1881)

DESETI BRAT

»Naj bo dovolj tega tvojega črnogledega naštevanja. Odgovorim ti le to, da jaz ne bom nikdar nesrečna. Tudi ko bi se res zgodilo, da bi oče ne dovolili, tudi če tebe ne bom imela, ne bom nesrečna – razumej me prav – zakaj spomin na tebe mi bo potem tako drag, kakor si mi ti zdaj. Starši moji mi res lahko kaj dovolijo ali ne dovolijo, siliti me pa ne morejo v nobeno reč in me ne bodo. Sicer pa ti mojega očeta še malo poznaš, če si vedno najhujše reči o njem domišljajaš. Jaz mislim, da bi boljšega očeta ne mogla imeti. Gotovo ne želi on meni in tebi drugega ko srečo in zato se kdaj ne bo tako ustavljal mojim prošnjam. To se ve, da zdaj mora najino znanje ostati skrivnost, oče in mati bi me ne sodili prav, ker mene in tebe premalo poznajo. Pa kadar čez majhno let prideš zopet na Slemenice in te bomo že za dr. Kvasa klicali, potlej smeš brez skrbi pred svet stopiti, najprej pa pred mojega očeta, ki so premoder mož, da bi človeka sodili le po premoženju in ne po poštenju in notranji pravi ceni.«

»Jaz bi te v zvezde vkoval in poslušal do zadnjega dne. Tako me utolaži tvoja beseda, da se bom res za vselej skesal in te nikdar za zamero prosil, da sem ti svoje srce razodel. Govori mi še dalje, jaz bi te najrajši poslušal.«

1. Glasno branje odlomka
2. Razlaga odlomka; umestitev v sobesedilo; zvrstno-vrstna določitev; o avtorju
3. Oblikovanje knjižne norme v 2. polovici 19. stoletja; Levstik, Janežič

France Prešeren (1800–1849)

KRST PRI SAVICI

BOGOMILA

»Odločeni so roži kratki dnóvi,
ki pride nanjo pomladanska slana,
al v cvetji jo zapadejo snegovi!
tak mladi deklici, ki zgodnja rana
srcé ji gloda, vsmrti mir njegovi,
le kratka pot je skoz življenje dana;
al je za majhen čas se združiti' vredno,
de bi ločitve spet se bala vedno?

De bi od smrti rešil te nesrečne,
in tamkej mili Bog v nebeškem raji
z menoj te, dragi! sklenil čase večne,
pustila vnémar sem željé narslaji,
pustila vnémar dni na sveti srečne,
sem odpovedala se zvezi naji; –
je uslišana bila molitev moja. –
Ne smem postati jaz nevesta tvoja.

1. Glasno branje odlomka
2. Razlaga odlomka; umestitev v sobesedilo; zvrstno-vrstna določitev; o avtorju
3. Vrste in značilnosti ljudskega slovstva; vplivi na umetno književnost